

بە قسەى حىزبەگانى عىراق شەقامى شىعى عىراق دژى خەلکى كوردستانە

14-12-2020

نووسەرەگان

ئاكو محەممەد

كورتە : خالىك كە لە چەند سالى رابردوودا لەلايەن سىياسەتكار و پەرلەمانتارانى شىعى عىراقەوہ لە كۆبوونەوہكاندا بە شاندى كوردستانىيەكان دەگوترىت لە بەغدا، بەلام بو خەلكى باس ناكەن ئەوہيە: لە ترسى توورەيى شەقامى خومان ناتوانين بودجە و مووچە بو ھەريمى كوردستان بنيرين، ئيمە دەمانەويت خومان بەربژير بكەينەوہ و لە پەرلەمان و حكومت دا لە شوينى خومان بمينيئەوہ، بويش ناتوانين شەقام لە خومان توورە بكەين. بو ئەوہى دەنگەكانمان لە دەست نەدەين نابى پارەتان بو بنيرين.

خالىك كە لە چەند سالى رابردوودا لەلايەن سىياسەتكار و پەرلەمانتارانى شىعەى عىراقەو لە كۆبوونەووەكاندا بە شاندى كوردستانىيەكان دەگوترىت لە بەغدا، بەلام بۇ خەلكى باس ناكەن ئەوئەو: لە ترسى تووڤەي شەقامى خۇمان ناتوانىن بودجە و مووچە بۇ ھەريمى كوردستان بنىرين، ئىمە دەمانەوئەت خۇمان بەررۇزىر بەكەينەو و لە پەرلەمان و حكومت دا لە شويىنى خۇمان بىمىنىنەو، بۇيەش ناتوانىن شەقام لە خۇمان تووڤە بەكەين. بۇ ئەوئەو دەنگەكانمان لە دەست ئەدەين نابى پارەتان بۇ بنىرين.

ئەو خالە جىگەى ھەلئەستە لەسەرگردنىكى يەكجار زۇر قوولە، پىويستى بە لىكۆلەينەوئەكە وردە، ئايا ئەوئە راستە يان نا؟ ئەگەر راستە چۇن ئەو ھەست و ھەلئەستە دزى كوردستان لە شەقامى شىعەى عىراق دا دروستبوو، لەكاتىكدا ھەردوولا ھاسووزى يەكترىبون بۇ ماوئەى 82 سال؟

يەككە لەو تايبەتمەندىيانەى كە لەلايەن حىزبەكانى كوردستان و حىزبە شىعەيە بەرھەلستكارەكانى رزىمى سەدامەو شائازى پىو ھەكرا ئەوئەبوو، كە دەسەلتادارانى عىراق سەرەراى ھەموو ھەولەكانىان نەيانتوانى شەرى حكومتەكانى عىراق لەگەل پىشمەرگەدا بەكەن شەرى كورد و ەرەب، لەو رووئەوئەو زۇر ھەلئەستى سەرگردايەتى كورد و مەرجەعەكانى شىعە ھەن لە مىژووى ھاوچەرخ دا لەرووى پىشتگىرىكردن لە يەكتر كە لە مىژووى پەيوەندى ھەردوولادا ون نابن.

ئەگەر وادابىننىن قسەى ئەو سىياسەتقان و پەرلەمانتار و حىزبانە راستە كە وادەلەين و شەقامى شىعەى عىراق دزى بودجە و مووچەدانە بە ھەريمى كوردستان، واتە دزى كورد و كوردستانە. بەلام دىسانەوئەش ئەو ھەلەى خەلكى شىعەى عىراق نىيە، بەلكو تاوانى ئەو حىزبە شىعەئەى عىراقە كە كورد و شىعەيان كوردوئەتە دووژمنى يەكتر، بۇ شارەندەوئەى خراب بەرئەوئەبەردنى عىراق كە سەرەراى داھاتى يەك تولىون و 300 مليار دۇلار لە دواى رووخاندنى رزىمى سەدامەو، كەچى خەلكەكەى بەوشوئەوئە ھەزار و بىكار و بى خزمەتگوزارىيە.

عىراق بەپى راپۇرتى سالى رابردووى رىكخراوى شەفافيەتى نىوئەولەتى لەنىو وئاتە ھەرە گەندەلەكانى جىھاندا ژمارە 18 يە. ئەگەر ئىستا ھەموو پەرلەمان و حكومتى عىراق بەخەبە بەر تافىكردنەو و ئالنگارى ئەوئەى ژمارەى فەرمانبەران و مووچەخۇرانى عىراق (بەبى ھەريمى كوردستان) رابگەيىنن، نازانن. ھەرەك وەزىرى پلاننانانى عىراق خالد بەتال مانگى ئوكتۇبەرى ئەمسال بە ئاشكرا رايگەياند "ژمارەى وردمان نىيە"، لەكاتىكدا زياتر لە ھەشت ملليون كەس وەك فەرمانبەر و مووچەخۇر مانگانە پارە لە حكومتى عىراق وەردەگرن.

دوو جارە ھەندىك ئەندامى پەرلەمان داوا لە حكومتى عىراق دەكەن بايوئمەترى بكات بۇ رووئەوئەوئەى ژمارەى فەرمانبەرانى، كەچى حكومت لە ترسى ئەوانەى لە حكومت بەھىزترن، ناتوانى بىكات.

دەولەتەىك ژمارەى دانىشتووانى نەزانىت، چونكە ناتوانى سەرژمىرى بكات، ژمارەى فەرمانبەران و مووچەخۇران و ھىزە چەكدارەكانى نەزانىت بەپى ژماردنكى راستەقەينە، دەولەتەىك يەككە لە گەورەترىن فرۇشيارانى نەوت بىت و يەككە لە بى خزمەتگوزارىترىن دەولەت بىت، دەولەتەىك سىياسەتشانەكانى بلين ناتوانىن بودجە و مووچەى ھەريمىكى وئاتەكە بەدەين چونكە زۆرىنەى گەلەكەى دزى ئەوئەو، ئەم دەولەتە بە دەست ئەو بەرئەوئەبەرانەو چاوپوانى چە دواروژنىكى لىدەكرىت؟

عىراق پارەيەكى زۆرى تىرۇزا، بەلام چونكە جياكارى و شەرى مەزھەبى كرىدىيە ناآرامترىن وئاتى جىھان، پارەيەكى يەكجار زۆرى بە گەندەلى بەھەدەر چوو، بەبى ئەوئەى حكومت و كەرتى تايبەت گەشە بكات. ھەريمى كوردستان بركى زۇر كەم لەو بودجەيەى وەرگرتوو و لەنىوان 5-12 مليار دۇلار بوو، چونكە ئارام گەشەسەندنىكى زۆرى بەخۆيەوئە بىنيو، بەلام ئىستا ھەندىك سىياسەتقانى عىراق بە خەلكى عىراق دەلەين كارگە و مۆلەكانى كوردستان بە پارەى حكومت بنىادنراو، لەجياتى ئەوئەى بىر لەو بەكەنەو جياكارى مەزھەبى و نەتەوئەى راکرن و ئارامى دروستبەكەن، بۇ ئەوئەى خەلكى عىراق پىشكەوتن بىينىت.

تائىستا دانىشتوويەكى بەسەرە و بەغدا سووكايەتى بە خەلكى كوردستان نەكردوو، بەلام ھىزە چەكدارەكانى عىراق و سىياسەتقان و گرووپە سىياسەىكان زۇر جار سووكايەتيان بە پىرۆزىيەكانى و ھەستى گەلى كوردستان كوردو، كەواتە راست نىيە خرابىيەكان بە بىانووى شەقامەو ھاسو بىدريين.